

Kriminalomsorgen

PSYKISKE LIDELSER HOS INNSATTE

- Etter mange utredninger trenger vi handling

Are Høidal, seniorrådgiver Region Øst

MEG

- 2022 – dd: Seniorrådgiver i Region Øst
- 2009-2022: Fængselsleder Halden fengsel
- 2008-2009: Fungerende assisterende regiondirektør Region Øst
- 1997-2008: Direktør Oslo fengsel
- 1996-1997: Underdirektør Søndre fængselsdistrikt (base Berg Fængsel)
- 1995: Byråsjef i Justisdepartementet, Fængselsstyret
- 1991-1992: Fungerende direktør i Østre fængselsdistrikt
- 1989-1994: Underdirektør i Østre fængselsdistrikt (base Oslo fengsel)
- 1987-1988: Konsulent i Justisdepartementet, Fængselsstyret

- 1987: Jurist
- 1983 – 1986: Ekstrabetjent i Oslo fengsel

Fengselssykehuset 1940 - 1987 (tidligere privatbolig for bryggeridirektøren)

- 22 plasser
- Underlagt Oslo fengsel
- Ledet av en overlege
- Psykiatrisk akuttavdeling
- Ca. 200 pasienter pr. år
- 26 årsverk helsepersonell
- Klart underbemannet
- Lite egnede lokaler

Helsetjenesten i fengslene ble fra 1. april 1987 overført til det alminnelige helsestell og Fengselssykehuset nedlagt

OVERLEGE FREDRIK von CLEMM

VG 11.2.1974

Kraftig kritikk fra von Clemm:

«Situasjonen ved Fengselssykehuset er katastrofal, men også hele Oslo Kretsfengsel er på vei tilbake til fortiden, til riktig gamle dager da fengselsbetjeningen utelukkende sørget for å holde fangene innesperret, låste opp og igjen og gav dem mat.»

Mandag 11. februar 1974

KRISE

ved fengsels- sykehuset

— Av HELGE BOVIM —

Det er akutt krise ved Fengselssykehuset i Oslo. Bare etter den andre er lagt ned. Bare to fire-manns rom manns-fengsler sør for Trondheim. åtte av 33 senger er i dag belagt. Den ene avdelingen står igjen, — for et sykehus som skal betjene alle

— Alle snakker om sykepleiermangelen på Rikshospitalet og Ullevål. Men ingen snakker om oss, som har nedlagt den ene avdelingen etter den andre, fordi vi ofte ikke får en eneste søker til våre ledige stillinger, sier overlege Fredrik von Clemm ved Fengselssykehuset.

— En ting er at situasjonen ved sykehuset er katastrofal, men også hele Oslo Kretsfengsel er på vei tilbake til fortiden, til riktig gamle dager da fengselsbetjeningen utelukkende sørget for å holde fangene innesperret, låste opp og igjen og gav dem mat.

— Jeg har alltid hevdet at 33 senger er for lite for et sykehus som skal betjene alle mannlige fengsler i det sørlige Norge. Med så få plasser kan vi på langt nær gi et tilstrekkelig behandlingstilbud. Og med bare åtte senger i funksjon er situasjonen virkelig prekær, sier overlege von Clemm.

— Hva er årsaken til at syke-

pleierne ikke vil til Fengselssykehuset i det hele tatt?

— Det er sykepleiermangel overalt. De få som søker på slik jobb kan nærmest velge og vrake i stillinger. Og da er det klart at f. eks. Rikshospitalet er mer fristende. Vi kan ikke komme med et like godt tilbud hva angår leiligheter, serviceinstitusjoner, daghjem m. m., sier von Clemm videre.

— Er de økonomiske betingelsene dårligere også?

— Nei, lønningene hos oss er ikke dårligere enn for andre avdelings-sykepleiere i statens sykehus.

— Men det er ikke bare sykepleiere det er mangel på her. Ved hele sykehuset har vi f. eks. bare en eneste arbeidsterapeut, og det er altfor lite. Videre mangler vi både sosionomer og sosialsekretærer, sier von Clemm.

— De få ansatte vi har i dag må dessuten utnyttes maksimalt med mye overtid og et hardt arbeidspress. Ja, alle har masser av overtid

hver eneste måned. Dette må gå utover behandlingstilbudet.

— Det er ikke mer enn et par uker siden vi hadde en større annonneserie for å få besatt ledige stillinger. En eneste søker til en laboratoriestilling var alt vi fikk. Ikke en eneste sykepleier meldte seg, sier von Clemm til VG.

— Betjeningsmangelen har ført til at det psykiske helsevern her er vesentlig dårligere enn ute i åpne sosiale institusjoner. Og det er jo meget betenkelig, fortsetter overlegen.

— Kunne de to siste selvmordene ved Oslo Kretsfengsel vært unngått om kapasiteten ved Fengselssykehuset hadde vært fullt utnyttet?

— Nei, det er det ikke riktig å si. Det ene tilfellet kom fullstendig som en bombe på oss alle. I det andre tilfellet hadde vi riktignok for oss en innsatt som hadde et behov for behandling over lengre sikt. Men hadde vi bedømt situasjonen til overhengende fare for selvmord,

ville gutten straks blitt innlagt på Ullevål sykehus, psykiatriske avdeling 16, som vi har et meget godt samarbeid med, forteller overlege Fredrik von Clemm.

Avisoppslag på slutten av 80-tallet

KRISE FOR SYKE FANGER

FORVILT: Knut Bjørkedal i Sosialtjenestemennenes Landsforbund er fortvilt. Nok en gang forsvinner forholdene for fanger med psykiske problemer, sier han.

AV MAGNUS STOREDAL

Regjeringen vil vedta en reorganisering av det såkalte Fængselspsykiatriske huset på Oslo kretsfengsel, får VG opplyst. De ansatte ved Oslo kretsfengsel mener Helsedirektoratet som faglig ansvarlig, og Tove Strand Gerhardsen som politisk ansvarlig, i realiteten nedlegger sykehuset.

I dag vil tjenestemennene ved Oslo kretsfengsel, etter det VG forstår, vedta politisk streik på et allmøte klokken to.

Natligelegse av Fængselspsykiatriske huset er midt sagt forsvunnet. Vi vil umiddelbart ta kontakt med de politiske partiene spesielt de som nå er i fred med å danne ny regjering, og informere dem om situasjonen. Enda en gang opplever vi at innsatte med psykiske problemer får forverret varighet og somvaksituasjonen. Vi krever nå at Staten bygger en rikskategori institusjon for psykiske innsatte og innsatte med særlige psykiske problemer, sier forbundsleder Knut Bjørkedal i Sosialtjenestemennenes Landsforbund (STL).

Fængselspsykiatriske huset har 12 soningsplasser fordelt på fire rom, i tillegg når sykehuset over to isolatrom. Sykehuset har innlagt innsatte ved Oslo kretsfengsel som har varsel om å slippe seg. På sykehuset har de innsatte langt mer sosial omgang og frihet enn på A- og B-avdelingen. Sykehuset drives døgnkontinuerlig.

Orkesterplass på Grand.

Oppløst - Den Spanske Foto på ABC-Cafénet

Når du bestiller rom, er det også lurt å reservere bord i en av våre restauranter, spesielt med tanke på vår populære Gladazzbrunch i Grand Cafe hver søndag.

Kontakt ditt nærmeste reisebyrå eller Grand direkte. Kommer du med fly, spør etter PLUSreisens teaterfly, det lanner seg.

Velkommen til Grand, gang etter gang.

TE 31, Tlf. (07) 42 93 90

VG Trondheim 22. november 1990

Mentalt syke FANGIER MEKKNES HJELP

AV HANS KRINGSTAD OG GORIL KLEMETSSEN (foto)

TRONDHEIM (VG) Psykisk utviklingshemmede og mentalt syke mennesker blir sittende bak murene i Trondheim kretsfengsel fordi helsevesenet ikke vil ta imot dem. Avdeling for vanskelige personer er blitt et oppbevaringssted for selvmordskandidater og barn i voksne kropp, hevder fortvilte fængselsbetjenter.

Etter år i hotel taubøt sikr de alarm, og får støtte fra underdirektør Per Engestak. - På de psykiatriske og HVPU-områdene avviser innsatte som står på å bli utsluppet. Legene er suverene i sine avgjørelser. Situasjonen gjør meg deprimer, sier Engestak.

Grose eksempler
Gjennom disse eksemplene beskriver de utvalgte tjenestemennene Torje Wold og Nils Kjøllingberg hverdagen på avdelingen for vanskelige personer.

En mannlige innsett driver med systematisk selvbeskæftigelse. Han har tilbrakt opp til fem døgn i strekk på sikkerhetscellen i kjelleren. Når manningen stanger hoved i betongveggen, må han legges i ramme. I de beste periodene sitter fangen på en saken spesialcelle med seng, bord og dobbelt 23 timer i døgn.

Arbeider
En aktingadant brannstifter som er tidligere klient i helsevesenet for psykisk utviklingshemmede, har sittet i fengsel i snart ett og et halvt år. Mannen er ute av cellen de fleste dager. Helsevesenet avviser henvisningene fra Trondheim kretsfengsel.

Nedprioritert
Psykolog Hans Karl Eide, som har liksom med fangene, beskriver forholdene som et kronisk kjempesystem. Helsevesenet nedprioriterer behandlingstiltak inn på psykiatriske sykehus. Adferdsproblemer umuliggjør omgang med andre innsatte. Han er isolert 23 timer per døgn.

En voldsdramat mann som tidligere er erklært ansvarsløs, blir betraktet som så farlig at fængselsbetjentene ikke tør slippe ham ut av cellen sammen med andre fanger.

Tregåse
- Vi har hverken utdanning eller bemanning til å gi disse og andre fanger den omsorgen

HVAL-KRAV

Hvalfangere fra Lofoten går til søk med staten med krav om 100 millioner kroner. I erstatning for tapte fangstmuligheter. Det er høyesterettsadvokat Tor Erling Staff som på vegne av 48 hvalfangere har sendt saksvalvgen mot staten ved Fiskeridepartementet. Staff hevder i saksvalvgen at det har skjedd mistak av myndighet på flere forskjellige måter. Hvalfangere mener forvaltningen har møtt dem med spesiell uvilje (NTB).

ALKO-SJOKK

Prisen på al, vin og brennvin vil øke kraftig dersom Norge blir medlem i EØF. Rasmiddeldirektøren frykter at det norske alkoholforbruket kan bli fordoblet. Ved EØF-medlemskap vil prisen på en flaske brennvin være 50 prosent lavere i år 2000 enn i dag. En flaske vin vil i gjennomsnitt være 60 prosent billigere, mener økonom Erik Storm i Statistisk Sentralbyrå, som har utført prisberegninger.

OPPGITT - Vår avdeling for vanskelige er blitt en skamplatt på rettsstaten. Det er moralsk forkastelig at vi skal ha så mentalt syke og psykisk utviklingshemmede, sier de tilsvarende fængselsbetjentene Torje Wold og Nils Kjøllingberg. Problemerkene får seg opp. Det som skjer er moralsk forkastelig og dyrt i tillegg. Vi er vitner til hvor leitvint det er bare å putte mennesker med psykiske defekter inn på en celle. Utviklingshemmede sitter bak reitene. Vår avdeling for vanskelige er blitt en skam for rettsstaten, sier Torje Wold og Nils Kjøllingberg.

Dagbladet

Grunnlagt 1869
Utgitt av A/S Dagbladet, 1184 Sentrum, 0107 Oslo
Tlf.: 22 31 06 00. Trykk: K/S Dagblad-Trykk
Ansvarlig redaktør: BJØRN SIMENSEN
Nyhetsredaktør: Erling Hannefjell, Halvor Elvik
Politisk redaktør: Arve Solstad
Produksjonsredaktør: Ove Monsen
Redaksjonssejfer: Merit Tor Amundsen, Åge Petter Christensen, John O. Egelund
Adm. direktør: Dagfinn Bakken

De syke fangene

Reportasjer i Dagbladet har avdekket uverdige forhold ved Ila landsfængsel og sikringsanstalt. Både fanger med alvorlig psykiske lidelser og psykisk utviklingshemmede oppbevares her, fordi det ikke finnes annet tilbud til dem. Den samme situasjonen vil ansatte ved Bredtveit kvinnefængsel jevnlig kunne rapportere om. For sju år siden sto nesten tilsvarende reportasjer fra Ila i Dagbladet. Siden den gang har det riktignok skjedd noe positivt. Sikkerhetsavdelinger ved fire av landets psykiatriske sykehus har gitt økt behandlingsskapitet for psykiske fanger, og disse avdelingene samarbeider godt med fængselsene. Men dette tilbudet kommer bare psykiske fanger til gode i deres aller sykeste perioder. For den som «bare» er grensepsykiotisk, suicidal, sterkt deprimeret eller psykisk utviklingshemmet, er fængselscella fortsatt behandlingsrommet, og fangevokteren er terapeuten. I årene framover vil fængselsvesenet få et tilsvarende problem med mange AIDS-syke fanger. I en rettsstat og et velferdssamfunn skal ganske enkelt ikke alvorlig syke mennesker sitte i fængsel. Oppholdet her gjør dem ofte enda sykere, og de utgjør en stor belastning for sine medfanger. Dette har da også Stortinget ved flere anledninger sagt fra om. Likevel går arbeidet med å skaffe behandlingstilbud og alternative institusjonsplasser for straffe- og sikringsdømte så sakte, så sakte. Det er åtte år siden Weiseth-utvalget foreslo å bygge en egen institusjon for farlige og vanskelige fanger med alvorlige personlighetsavvik. Ennå vil det gå minst tre år før institusjonen står ferdig. De syke og problematiske fangene har ingen sterk interesseorganisasjon i ryggen, men heldigvis i det minste noen allierte blant fængseltjenestemennene. Statens noen allierte innsatt på dette feltet skyldes blant annet at flere departementer er involvert, og at ulike forvaltningsnivåer og distrikter strides. Men ansvaret er regjeringen. Det skjønner den ikke godt nok.

REITGJERDET 1861 - 1987

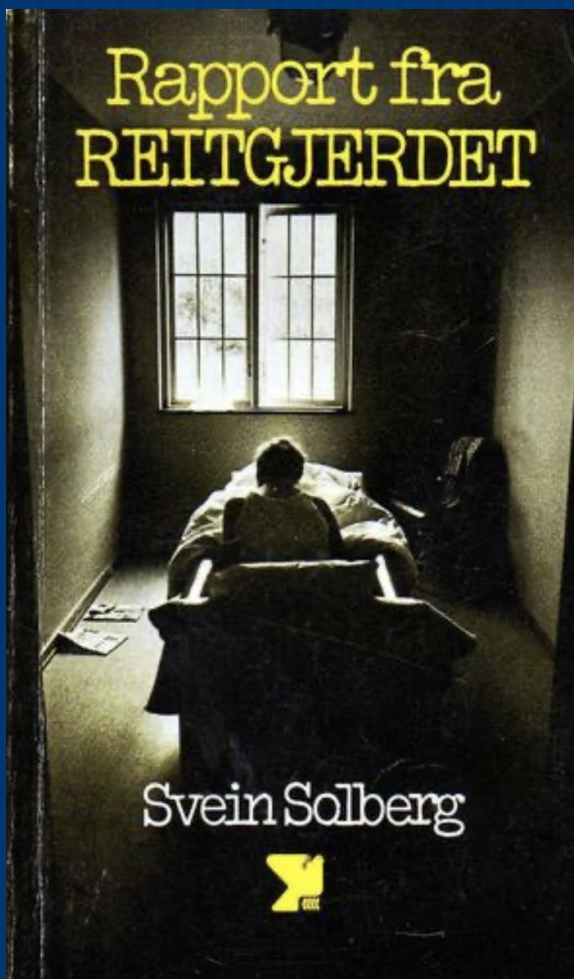

**1919: Sinnsykeasyll
for «særlig vanskelige
og farlige sinnsyke»**

**1961: Kriminalasylets
(i Trondheim) funksjon
overført til Reitgjerdet**

SKANDALER

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanvitenskapelige fakultet
Institutt for moderne samfunnsstudier

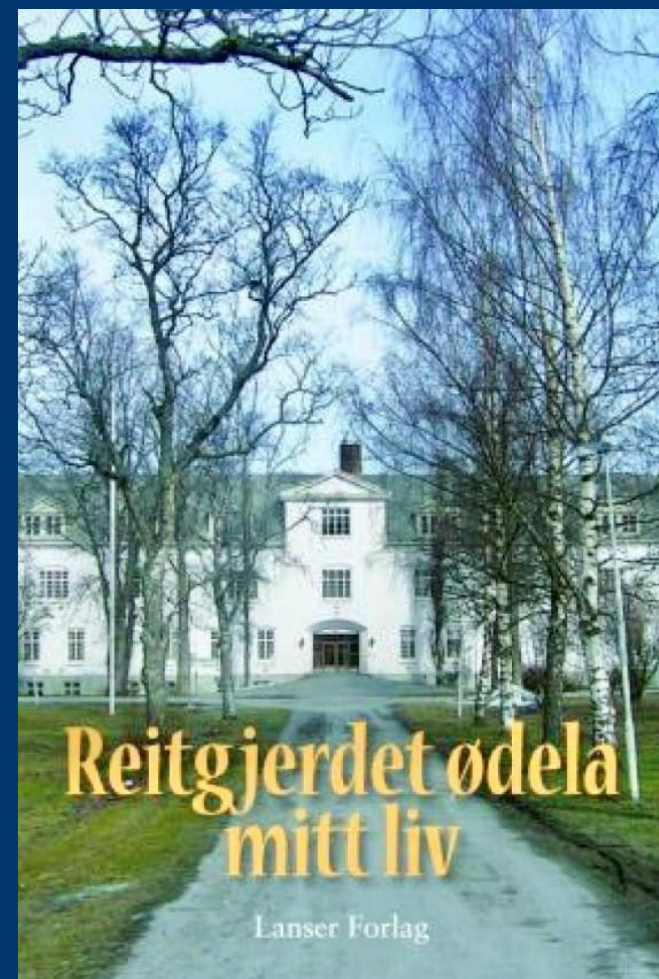
Ingvild Lekve

Reimer, rømning og rapporter

- Solberg-saken og dens bidrag til nedleggelsen av Reitgjerdet

Masteroppgave i HIST3001
Veileder: Øyvind Thomassen
August 2022

 NTNU
Kunnskap for en bedre verden

NEDLEGGELSE

- August 1980 – Blomkommisjonen – gransking
- 1982: Reitgjerdet skal avvikles innen 5 år
- 1. juli 1987: Reitgjerdet nedlagt

**MANGE PASIENTER BLE SENDT TIL FENGSLER,
DA DE HADDE STRAFFEDOM**

BRØSET PSYKIATRISKE SYKEHUS BLE OPPRETTET

PSYKISK SYKE INNSATTE – 80-tallet

Arbeiderbladet
3. november 1988
Argang 104 - Nr. 279 - Kr. 6,00

Fangen som foranlediget ny aksjon

SPYLT og sendt til Trondheim

●● Fem polititjenestemenn måtte til for å spyle rein en psykotisk fange for han ble sendt fra Oslo Kretsfengsel til Brøset i Trondheim i går kveld. Han var fangen som var den konkrete foranledningen til at fengselstjenestemennene gikk til ny inntaksstopp.

Truer med full streik

●● – Mannen skulle ha vært ute av fengselet og på tur til Brøset, tidligere Reitgjerdet, før klokka 16.00. Det skjedde ikke. Nå er det slutt. Hvis ikke de elleve sinnslidende fangene er ute av fengselet innen en uke, blir det full streik. Fangene trenger behandling, og de ansatte en arbeidsplass de kan leve med, sier Odd Ivar Seth i Aksjonsutvalget.

SIDE 5

1986:

Reitgjerdet sykehus stenger –

psykotiske domfelte overføres til fengslene

Betjentene sier stopp

FRSDAG 30. NOVEMBER 1988 ARBEIDERBLADET NYHETER

Kretsfengselet stengt på ny

Dagen etter at striden løste seg ved Oslo Kretsfengsel, sprakk husfreden. Klokka 16 i går vedtok de ånsatte på allmøte å gå til ny inntaksstopp. – Vi skal ikke være noen oppbevaringsanstalt for psykotiske fanger, sier de ansatte.

JAN-EGIL NYLAND

Bakgrunnen for den nye inntaksstopp er at det var satt en frist til klokka 16 i går for at en psykotisk fange skulle være ute av fengselet. Da så ikke alle hadde skjedd, vedtok møtet inntaksstopp og en ny konflikt var et faktum.

Alvor

– Sosialministeren får vise at hun følger opp de lovnadene som ble gitt på mandag. Det var derfor opphevet den åtte dager lange inntaksstopp. Når myndighetene allerede dagen etter ikke overholder en frist de har visst om i over et uke, måtte vi markere at vi faktisk mener alvor, sier leder for aksjonskomiteen ved kretsfengselet, Odd Ivar Seth, til Arbeiderbladet.

Det er et samlet personale som står bak aksjonen, organisert i LO-forbundet Norsk Fengsels- og fangevesenansforbund og i Saksunet – Sosialansattes arbeidsforening.

– Alle de 11 sinnslidende fangene skal ut. Det er slutt på tiden som fengselet skal fungere som oppbevaringsplass for psykotiske fanger. Nå kommer vi til å urdere fortgangen i omplasingen av disse fangene for hver dag som går. Onsdag forventer vi at to-tre nye retser, sier Seth.

Fangen som skapte konflikten i går ettermiddag, ble i går veld fraktet til Sanderud utenfor Hamar. I dag vil han bli kjørt videre til Brøset ved Trondheim. Dermed er tre fanger flyttet ut, to til Brøset og en forelept til Illevoll sykehus. En fjerde er let skaffet plass for på Presteværter sykehus i Vestre Toten.

Spyling og reimer

går kveld måtte betjentene spyle rein cella til fangen som skulle til Brøset. Han hadde blant annet på seg, gulv og tak. Fem-ten polititjenestemenn måtte til for å spyle mannen inn for avreise. En annen fange måtte i løpet av ettermiddagen rydde i reimer og ytterligere to tatt i spillet. – Vi har levd

FENGSELSBETJENTENES AKSJON (1988)

«Tjenestemennene ved Oslo Kretsfengsel innførte tirsdag igjen full inntaksstopp ved fengselet i protest mot at en psykotisk fange ikke ble tatt i mot på Ullevål sykehus»

4 Onsdag 30. november 1988 **Aftenposten** **REPORTASJER**

Ny aksjon i kretsfengselet

Tjenestemennene ved Oslo kretsfengsel innførte tirsdag igjen full inntaksstopp ved fengselet i protest mot at en psykotisk fange ikke ble tatt i mot på Ullevål sykehus.

Overlege Jarl Jørstad ved Ullevål sykehus' psykiatriske avdeling B sier at avdelingen og sykehuset føler seg sterkt presset av Helseinspektoratet.

Sykehuset gikk igår ettermiddag motvillig med på å legge inn den psykiotiske fangen fra Oslo kretsfengsel. Fangen ble tidligere på dagen nektet innleggelse.

Jørstad mener at avdelingen blir brukt for å løse sosialdepartementets og Justisdepartementets skutte problemer med fengselsaksjonene. Jørstad hevder også at avdelingen først fikk beskjed fra både Helseinspektoratet og fra fengselet om at fangen ikke var farlig. Deretter ble Jørstad oppringt av politifullmektig Nina Sofie Øjeraven ved Gudbrandsdal politikkammer. Hun fortalte at fangen må betegnes som livsfarlig.

Uthimatum

— Vi fikk et ultimatum om å få ut to av de syke fangene fra Oslo kretsfengsel igår. Det klarte vi. Likevel stiller fengselsbetjentene et nytt ultimatum. Jeg finner det greit å overføre tre innsatte til sykehus denne uken, sier hun.

Sosialminister Tove Strand Gerhardsen sier til NRK at hun er skuffet og overrasket over fengselsbetjentenes nye aksjon.

— Vi vil holde det vi har lovet og få overført tre innsatte til sykehus denne uken, sier hun.

en sak for fengselsmyndighetene.

— Vi fortsetter arbeidet med å forsøke å skaffe hjelp til disse fangene slik at de kommer ut av Oslo kretsfengsel i løpet av de første ukene, sier Mørk.

Odd Ivar Seth i aksjonskomiteen ved Oslo kretsfengsel sier at tjenestemennene ikke vil bøye seg for de ser at sosialministerens lofter er oppfyrt.

Situasjonen ved fengselet forverret seg ytterligere igår, da fengselet fikk overført en fange fra et sykehus.

Fangen forsøkte å begå selvmord og måtte spennes fast.

En annen fange som tjenestemennene også forlangte skulle flyttes fra 'Kretsfengselet, skulle igår kveld kjøres til Sanderud sykehus ved Hamar og videre til Bræset sykehus i Trondheim idag.

— Vi må kreve at to-tre av de psykiotiske fangene blir overført til sykehus hver eneste dag. Hvis ikke, er jeg redd for at det koker over, og at det blir mer dramatisk, sier Odd Ivar Seth.

Norsk fengselsbetjentesmannsforbund krever at det opprettes et kriseteam som arbeider døgnet rundt med å få de psykiotiske fangene ut av fengselene.

De ansatte ved lla kretsfengsel er, etter det Aftenposten erfarer, sterkt akseptante til å avblåse sin aksjon. Skepsisen fikk fornyet styrke da erfaringene i Oslo kretsfengsel ble kjent igår.

Også ved Bergen kretsfengsel var det vanskelig å få overført sinnslidende innsatte. Helseinspektoratet grep inn, to sinnslidende ble overflyttet, og de ansatte innlatte sin aksjon.

ALF B. GODAGER
HÅKON LETVIK
JØRGEN R. LOHNE
HANS O. TORGENSEN

Mannen ble senere på dagen likevel innlagt på sykehuset. Tjenestemennene i Oslo kretsfengsel skal onsdag formiddag på et allmøte ta stilling til om inntaksstoppen skal oppheves.

Uthimatum

— Vi fikk et ultimatum om å få ut to av de syke fangene fra Oslo kretsfengsel igår. Det klarte vi. Likevel stiller fengselsbetjentene et nytt ultimatum. Jeg finner det greit å overføre tre innsatte til sykehus denne uken, sier hun.

sier helseinspektør Torbjørn Mørk til Aftenposten.

Mørk har full forståelse for at tjenestemennene har aksjonert for å rette søkelyset mot den vanskelige situasjonen i fengselene. Han reagerer likevel på den nye aksjonen, men understreker at den er

— Vi føler oss presset av Helseinspektoratet, sier overlege Jarl Jørstad ved Ullevål sykehus.

SINT og skuffet

Av **JAN OVIND**
sosialminister Tove Strand Gerhardsen er sint og skuffet over fengselsbetjentene ved Oslo kretsfengsel

— Hvis vi klarer å løse den nye krisen ved fengselet, er det uavhengig av den nye aksjonen. Nå er vi ganske trette av fengselsbetjentene, sier sosialministeren.

— Jeg synes fengselsbetjentene skulle vært på jobben og vist litt tålmodighet. Vi jobber kontinuerlig med å finne plasser på institusjoner til behandlingstrengende fanger, sier Strand Gerhardsen.

Sosialministeren sier hun er skuffet over oppførselen til fengselsbetjentene etter at de i går gikk til ny aksjon ved Oslo kretsfengsel.

— Ja, jeg er skuffet. Jeg synes de burde erkjenne at det gjøres en skikkelig innsats nå, for å løse problemet både på kort og lang sikt.

Strand Gerhardsen sier hun ikke har vært klar over at det befant seg så mange behandlingstrengende innsatte ved Oslo kretsfengsel. — Det har ikke vært god nok kontakt mellom fengselet og helsevesenet, slår hun fast.

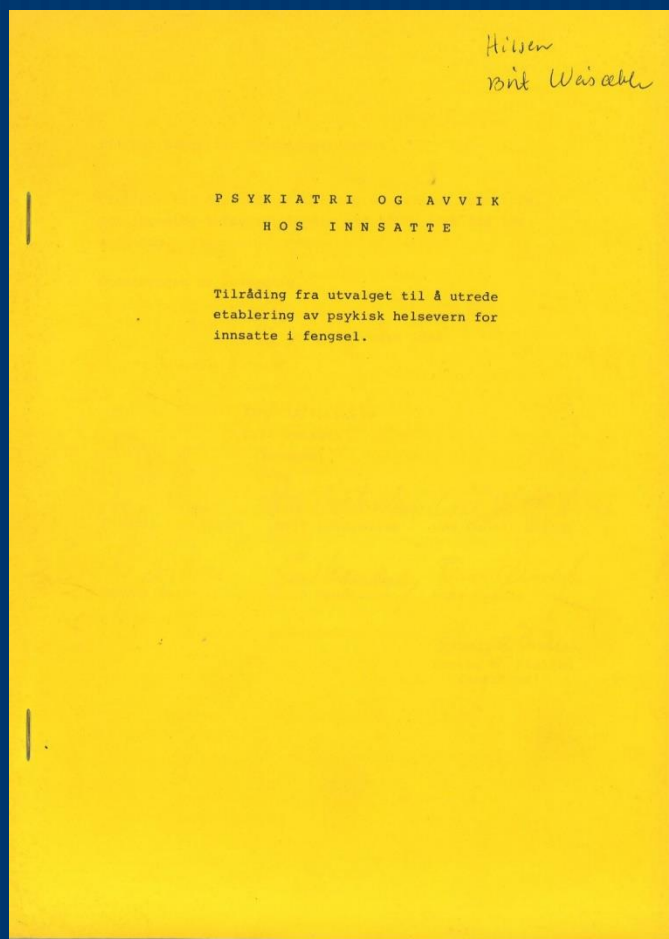
KLAR TALE: — Nå er vi ganske trette av fengselsbetjentene, sier sosialminister Tove Strand Gerhardsen.

UTREDNING PSYKIATRI OG AVVIK HOS INNSATTE

- 1986

«Weisæth-utvalget»

1982 – oppnevning

Utvalg til å utrede tiltak for å bedre det psykiske helsevern for fengselsinnsatte

Bakgrunn:

Bråk og inntaksstopp ved Reitgjerdet sykehus.

“Fengslene har i en årrekke hatt problemer med å få overført alvorlig sinnslidende og andre sterkt behandlingstrengende til behandlingsinstitusjoner. Det ble en opphopning av sterkt behandlingstrengende innsatte i de store fengslene i Norge.”

UTVALGETS ANBEFALINGER (1986)

“Utvalget fastslår at alvorlig sinnslidende ikke er fengselsvesents ansvar. Fengselsvesenets anstalter er ikke behandling sinstitusjoner og er uegnet til å dra omsorg for denne gruppen.”

“Den psykiatriske helsetjenesten i fylkeskommunene overtar det faglige ansvaret for psykiatritjenesten i fengslene, slik at innsatte får et tilbud tilsvarende befolkningen for øvrig. Det forutsetter betydelig økonomisk styrking av fengselshelsetjenesten”

“For innsatte med alvorlige personlighetsavvik og som er farlige og vanskelige foreslår utvalget at det opprettes en spesiell institusjon med 20 – 30 plasser som drives etter sosialpedagogiske prinsipper.”

«GRÅSONEANSTALTEN»

Spesialfengsel for straffe- og sikringsdømte med store atferdsavvik:

- Massiv svikt i sosial tilpasningsevne
- Atferd preget av uvanlig impulsivitet
- Liten evne til å planlegge sitt liv
- Aggresjonsproblemer kombinert med mangelfull kontaktevne
- Kritikkløshet, irritabilitet og nedsatt dømmekraft

20 – 25 plasser

Både kvinner og menn

OPPFØLGING

St.meld. Nr. 56/1991-92:

«Gråsoneanstalten» skal etableres i Trondheimsområdet

- Anstalten ble aldri bygget
- Det kom regionale sikkerhetsavdelinger i psykiatrien
- Skulle bli bedre differensierte soningstilbud i kriminalomsorgen

- «Annekset» på Ila var etablert i 1987 – Ila-prosjektet
- Nedlagt i 1989 pga. drapet, men omgjort til en sterkavdeling

1994

Brev fra fengselsdirektørene i Norge:

«I den senere tid har det igjen vært et økende problem at psykotiske pasienter blir tilbakeført fengselsanstalt før de er ferdigbehandlet, med den følge at de meget raskt blir psykotiske igjen»

Fanger i psykiatrien eller pasienter i fengslene

Det er prisverdig at Dagbladet gjennom flere reportasjer og senest i lederartikkel 8. ds., har satt et nødvendig søkelys på forholdene omkring pasienter som oppbevares i fengselsvesenet. Grensen mellom psykiatrien og fengselsvesenet og (det nedlagte) helsevern for psykisk utviklingshemmede er vanskelig å fastsette, om ikke formelt så i alle fall i praksis. I forhold til psykiatrien, har det i de senere år skjedd gledelige ting gjennom opprettelsen av regionale sikkerhetsavdelingene slik Dagbladets lederskribent anfører. Sett fra fengselsvesenet (og jeg vil tro også fra psykiatriens side) er imidlertid nå hovedproblemet nedbyggingen av sengekapasiteten ved de psykiatriske sykehusene. I lengden hjelper det ikke for syke fanger at det er opprettet sikkerhets- og sterkavdelinger i

psykiatrien, så lenge ikke pasientene kommer videre innen systemet slik at de kan behandles på det riktige nivået innenfor psykiatrien. Straks de verste symptomene er dempet, går veien derfor i for mange tilfeller tilbake til fengselsvesenet.

I Dagbladets leder vises det til planleggingen av en spesialinstitusjon for innsatte med adferdsvarer. En ukritisk leser vil kunne få det inntrykket at situasjonen for fanger med psykiske lidelser vil bli bedret ved opprettelsen av dette spesialfengslet. Det er da svært viktig å understreke at regjeringen har besluttet at den omtalte spesialanstalt skal være et feng-

REPLIKK

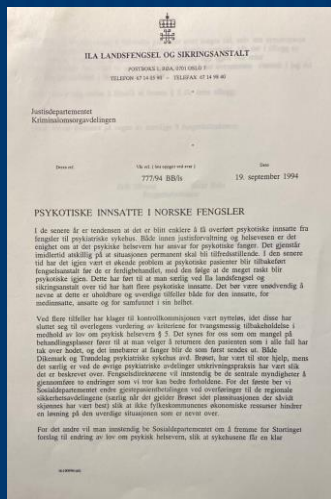

Bernt Bahr
Fengselsdirektør
Ila landfengsel
og sikringsanstalt

sel, og ikke en behandlingsinstitusjon. Regjeringen har også i Stortingsmeldingen om opprettelsen av en slik spesialanstalt understreket at den ikke skal opprettes for å avlaste psykiatrien, men for bedre å kunne ta vare på en liten gruppe innsatte som soner under vanskelige forhold, men som under enhver omstendighet er fengselsvesenets ansvar. Hvis man nå ikke holder tungen rett i munnen, kan både offentligheten og fagfolk i helsevesenet få det inntrykket at man vil løse vanskelighetene som følge av nedbygging innen psykiatrien og avviklingen av HVPU gjennom opprettelsen av et spesialfengsel («Weisæth-institusjon»). Dette er altså ikke meningen.

Fengselsvesenet bør bli flinkere til å lage soningsforhold som ikke virker sykdomsfremkallende for dårlig fungerende fanger. Men fengslene er for fanger, ikke for pasienter.

Bernt Bahr, Direktør på Ila fengsel og sikringsanstalt

MYE BRUK AV SIKKERHESTCELLE – 90-tallet

NYHETER

Flere psykisk syke i cellene

Bruk av sikkerhetsceller i fengsler økte med hele 27 prosent i fjor. Både fengselsdirektører og lederen i Fengselsforbundet mener at stadig flere innsatte er mentalt forstyrret.

WASIM K. RIAZ

Statistikken over bruk av tvang i norske fengsler de fire siste årene viser at bruken av sikkerhetsceller for å isolere fanger aldri har vært så høy som i fjor. Hele 359 ganger måtte fengslene ta i bruk sikkerhetsceller for å isolere fanger, mot 282 ganger året før. Dette tilsvarer en økning på 27 prosent.

I 24 av tilfellene måtte de innsatte isoleres i over tre døgn, noe som er en økning på 120 prosent fra 2000. Roar Øvreås, leder i Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund, er ikke i tvil om at statistikken bekrefter at norske fengsler i dag er blitt et oppbevaringssted for psykisk syke.

– Dette bekrefter det vi har prøvd å fortelle i flere år. Stadig flere innsatte lider av psykiske problemer, og psykisk syke blir sett i fengsel siden det ikke er nok plasser i institusjoner, understreker Øvreås.

Han påpeker at bruk av tvang kun blir sett på som en siste utvei for å hindre fanger i å skade seg selv og andre i nærheten.

– Det er ingen hyggelig situasjon å når vi ser at det ikke er noen vei utenom, legger han til.

86 uten hjelp

Beregninger som forbundet har gjort, viser at det til enhver tid er mellom 70 og 100 fanger som burde ha vært på sykehus i stedet for i fengsel. En undersøkelse i fjor viste at minst 86 av de innsatte burde ha vært i en annen institusjon enn fengsel.

– I mine snart 30 år i fengselsvesenet har situasjonen aldri vært så akutt. Ved flere anledninger har vi forsøkt å få helsemyndighetene til å se på dette, men uten resultat, sier Øvreås.

Han får ubetinget støtte fra Are Høydal, direktør i Oslo fengsel.

– Vi har i flere år slitt med psykisk ustabile fanger, sier Høydal.

Økning på over 40 prosent

Ved hele 51 tilfeller måtte hans betjener i fjor bruke sikkerhetsceller for å isolere fanger. Dette tilsvarer en økning på over 40 prosent fra 2000. Ved syv av tilfellene ble fangene sittende i cellen i over tre døgn. Selv om en av årsakene til den voldsomme økningen i fjor skal være redusert kapasitet i fengselet i 2000, er ikke direktøren i tvil.

– De fleste som har problemer, er fanger med langvarig stoffmisbruk bak seg. Mange er gjensangere som har akutt behov for hjelp. Som regel er det forsøk på selvmord eller annen form for vold som adferd som resulterer i bruk av tvang, sier direktøren.

Narkotika får også skylden for at Trondheim fengsel nesten doblet bruken av tvangscelle, og toppet forårsaksstatistikken med 54 tilfeller der det var nødvendig å bruke tvangscelle. Ungdom som la seg på ecstasy-bølgen på midten av 90-tallet, sliter i dag med varige mén. Også midler som Rohypnol har begynt å gi utslag på statistikken.

Ifølge Nils Killingberg, fengselsinspektør ved Trondheim fengsel, er det relativt få innsatte som fremtvinger tvangstiltak.

– Det er klart at enkelte innsatte har større problemer enn de andre, og må derfor settes i tvangscelle oftere, påpeker han.

– Til tross for statistikken klare tale, er ikke Kriminalomsorgens sentrale forvaltning like bekymret for utviklingen som andre aktører i fengselsvesenet.

– Vi kan ikke si at tallene er særlig dramatiske. En del av økningen kommer jo av at belegget i fengslene har økt fra 2000, sier Stein Nilsen, underrådgiver i Kriminalomsorgens sentrale forvaltning.

Den bakt drikk

Nærliggende Kristiansund rapport at drikkewan er særdeles munnpens inneholdt er følge a landovenn ha komme sjonsyste drikkewan er særdeles nen og ma ker munnp hovedrige o-sept-voe gang fabrikk væske, har ligenomdi gen.

Syreforn dustier, Os at de ansetti innrømmer fortsatt har smiltet opp

Dej å so tung i Da mar

Midt på na spascrte en turist i sovri i den dansk Rønne på B uten å merk høljt med.

LUCAS WELDE

Mannen var full eller syk, de en rastli som nøkret tere at eleret

I dyp søv lie klar på, mannen ut i han bodde i stuset over skjeddte. Ette

WASIM K. RIAZ
PAAL AUDESTAD (foto)

Mye tyder på at 2002 blir et rekordår når det gjelder bruk av sikkerhetsceller i Oslo fengsel. Hittil i år har betjentene måttet bruke de spesielle rommene i kjelleren hele 71 ganger. Den tidligere toppnoteringen fra 1987 er på 114 ganger. Fengselsinspektør Hallvard Hag

hele ni ganger. Mannen, som er fransk borger, ble for få dager siden sendt til Frankrike.

Psykiatrisk team

Allt gikk sin normale gang frem til midten av 1980-tallet, da de første innsatte med mentale problemer dukket opp. Siden har det vært en jevn økning, som i år kan sette ny rekord ved fengselet.

– Vi er heldige som har et opplydende psykiatrisk team, med både psykiater og spesialsykepleiere. De forebygger psykiske skader så godt de kan, legger han til for han tar Aftenposten med på en omvisningsrunde i fengselet.

Aftenposten 2002:
«Statistikken over bruk av tvang i norske fengsler de fire siste årene viser at bruken av sikkerhetsceller for å isolere fanger aldri har vært så høy som i fjor. Hele 359 ganger måtte fengslene ta i bruk sikkerhetsceller for å isolere fanger, mot 282 ganger året før.»

1990-TALLET – PSYKIATER JAN STANG

- Leder av Fengselspsykiatrisk fagteam i Oslo fengsel

- Bekymret for den store bruken av sikkerhetscelle
- Tok initiativ til et prosjekt for innsatte som «i særlig grad soner tungt»
- «Tverrfaglig fengselsprosjekt» ble startet i 1997, i samarbeid med Helsedep., Justisdep. og Oslo fengsel.
- Resultatet ble tiltaket «MASH» - «Mangfoldig Aktivisering Som Hjelper»

KONKLUSJONER FRA PSYKIATER STANG

- Fanger i sikkerhetscelle er en psykisk belastet gruppe
- Restriksjoner og utelukkelse fra fellesskap genererer utagering
- Sikkerhetscellefangene trenger en ressursenhet
- Det er ønskelig med tettere samarbeid mellom fengselstjenestemenn og helsetjenesten

MASH – BRUKERMEDVIRKNING SOM METODE

Slutten av 90-tallet

Et lavterskeltilbud for innsatte som isolerte seg selv og som ofte hadde mye angst i forhold til det ordinære fellesskapet.

De innsatte var selv med å bestemme innholdet på avdelingen. Aktivitetene er enkle. Til og med meditasjon og lytting til musikk er innafor.

KRIMINALOMSORGEN

MASH –
Mangfoldig Aktivitet Som Hjelper

MASH er et tverrfaglig tiltak for innsatte som soner tungt i Oslo fengsel. De holder til i D-blokka på "Bayern", i etasjen over helseavdelingen. MASH har plass til 12 innsatte i målgruppa. På hverdager har de 6 innsatte om formiddagen og det samme om ettermiddagen. De holder også åpent i helgene. Innsatte som er i målgruppen kan få plass på MASH, dersom de har ledig plass, etter henvendelse fra fengslets ansatte eller samarbeidspartnere.

PSYKIATER JAN STANG SIN ENKLE FILOSOFI

«Isolasjonens negative effekter motvirkes av meningsfulle aktiviteter og menneskelig kontakt»

RESSURSAVDELINGER

St.prp. Nr. 1 1996-97 (Statsbudsjettet)

Justisdepartementet foreslår etablering av særlige avdelinger, såkalte ressursavdelinger i noen fengsler:

- Med en annen organisering
 - Færre innsatte
 - Større arealer
 - Større personaltetthet
- enn i fengselsvesenet forøvrig

FORMÅLET MED RESSURSAVDELINGENE

St.meld. Nr. 27 (1997-98) – Om kriminalomsorgen

Bedre å ivareta de særlige behovene hos de dårligst fungerende innsatte: de som er vanskelige og de som har det vanskelig.

1. Innsatte med psykiske problemer og de som må plasseres i et soningsmiljø hvor man i stor grad kan tilrettelegge for individuelle løsninger.

2. Det finnes også en økende gruppe innsatte som består av umoden ungdom som til dels er domfelt for alvorlig voldskriminalitet.

3. Innsatte med personlighetsforstyrrelser som gir seg uttrykk i aggresjon og isolasjon

RESSURSAVDELINGENE – forts.

«Justisdepartementet mener at man bør etablere flere slike ressursavdelinger.

Ved å opprette slike mindre enheter ved ulike fengsler, kan avdelingene innrettes slik at de lokale behov avgjør avdelingens sammensetning, og dermed deres faglige innretning for derved ytterligere å styrke muligheten for differensierte soningstilbud og for å bygge opp kompetanse på forskjellig plan.»

RESSURSAVDELINGER – forts.

ÅRENE GÅR

2009 – Ny utredning om ressursavdelinger

Ressursavdelinger for innsatt med psykiske lidelser og store atferdsavvik

Forslag til tiltak

Utredning fra arbeidsgruppe oppnevnt av Justisdepartementet november 2008

Avgitt til Justisdepartementet november 2009

OSLO 2009

“Personer med alvorlig sinnslidelse skal ikke sitte i fengsel, men overføres til psykiatrisk døgnavdeling til behandling.”

Kriminalomsorgen har ansvar for:

- Særlig sårbare og hjelpetrequende (lettgradig utviklingshemmede og psykisk ustabile)
- Farlige og alvorlige personlighetsforstyrrende

Etablere små, særlig tilrettelagte enheter

INGEN RESSURSAVDELINGER BLE ETABLERT

NYE UTREDNINGER KOMMER

2012 – kartlegging av tilbudet til innsatte med psykiske lidelser

Kompetansesenter for
sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri
Helseregion Sør-Øst

Spesialisthelsetjenester til norske
fengselsinnsatte med psykiske lidelser

Vurderinger fra fengslenes
allmennhelsetjenester og ledelser

Åse-Bente Rustad og Pål Hartvig

Resultater:

Stor misnøye med både det polikliniske tilbudet og det døgnbaserte tilbudet.

Det var vanskelig å få lagt inn pasienter og sykehusoppholdene var alt for korte.

“Forekomsten av negative svar i denne undersøkelsen er meget stor.”

“Det burde bes om en noe større bruk av Helsevesenets ressurser på fengselspopulasjonen med sine spesielle behov.”

2014 – Cramer rapporten

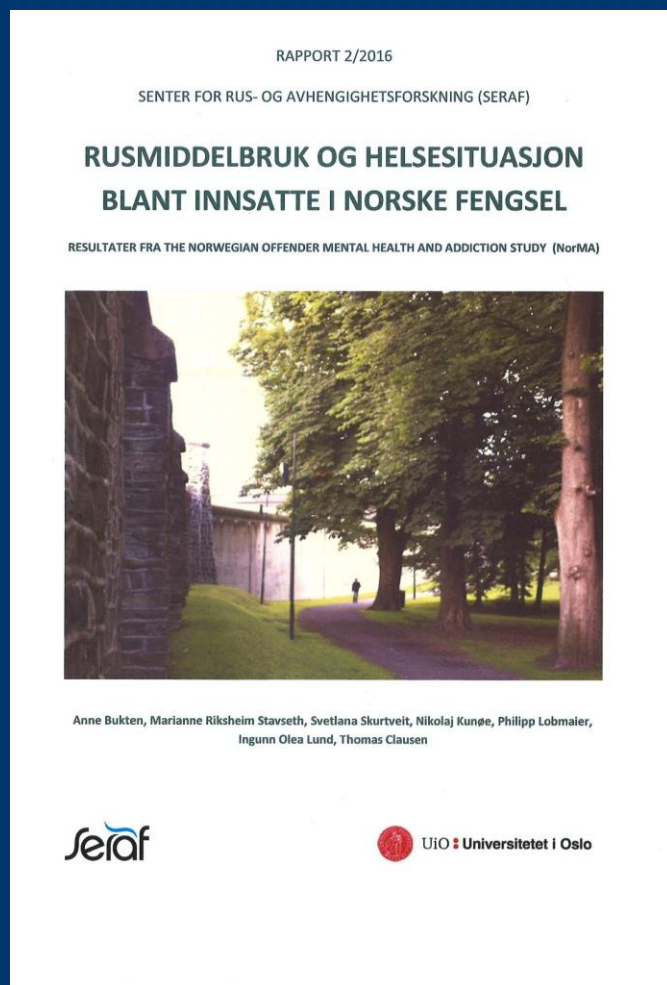
Forekomst av psykiske lidelser hos domfelte i fengsel

92% har hatt en form for psykisk lidelse
73% personlighetsforstyrrelse
28,7% alkoholmisbruk eller avhengighet
51,3% narkotikamisbruk eller avhengighet
42% angstlidelse
23% stemningslidelse
18% ADHD

Ingen forslag til tiltak i rapporten

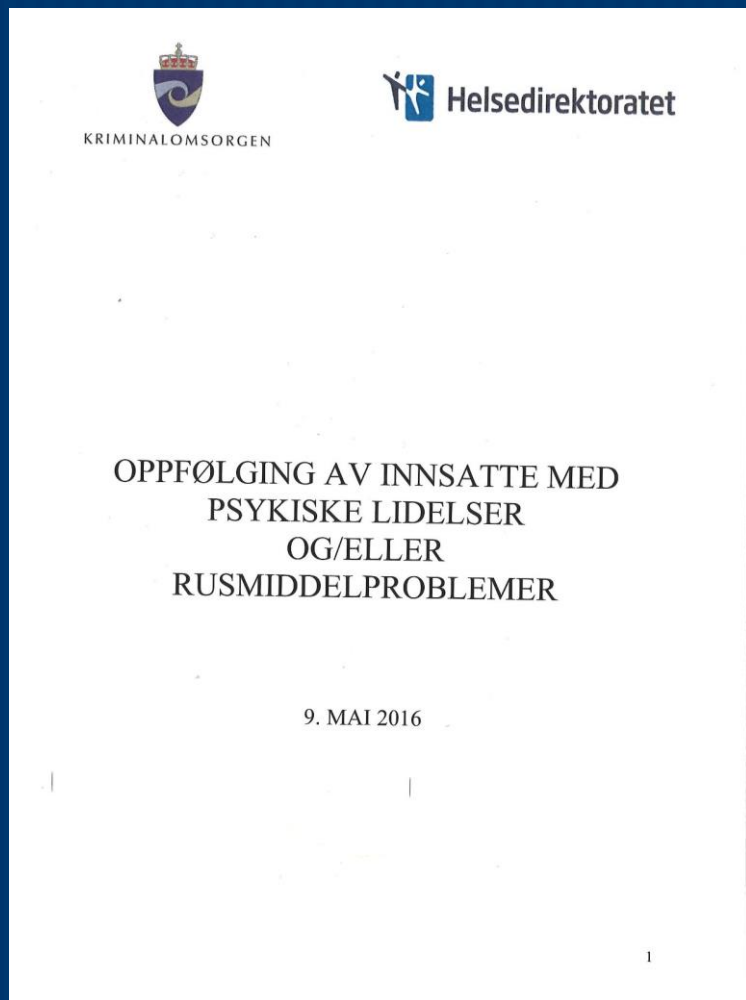
2016 – Kartlegging av innsattes helsesituasjon

“Basert på resultatene fra denne rapporten kan man konkludere med at innsatte i norske fengsler utgjør en gruppe som har behov for betydelige tiltak, både når det gjelder somatisk helse, psykisk helse og rusbehandling.»

2016 – Tiltaksplan for innsatte med psykiske lidelser og rusmiddelproblemer

Oppfølging av Cramer-rapporten fra 2014

Samarbeid mellom HelseDirektoratet og
Kriminalomsorgsdirektoratet

TILTAKSOVERSIKT

1. Kriminalomsorgen lager tiltaksplan for forebygging av selvmord i fengsel (kap.2.1).
2. Økt aktivisering av sårbare innsatte ved delte arbeidsdager (kap. 2.2).
3. Videreutvikling av BRIK for kartlegging ved endt straffegjennomføring (kap. 2.3).
4. Kriminalomsorgen gis en underretningsplikt om løslatelse til samarbeidende etater (kap. 2.4).
5. Øke bemanningen i fengsler med lavere sikkerhetsnivå for bedre oppfølging av sårbare innsatte (kap. 2.5).
6. Opprettelse av en nasjonal, forsterket felleskapsavdeling for innsatte med sterkt aggressiv atferd og psykiske lidelser for å forebygge og hindre langvarig isolasjon (kap. 2.6).
7. Det bør vurderes å opprette ressursavdeling for særlig sårbare innsatte med psykisk utviklingshemming i ett utvalgt fengsel (kap.2.7).
8. Inngå forpliktende samarbeidsavtaler mellom kommunal helse- og omsorgstjeneste og helseforetak om spesialisthelsetjenester i alle fengsler (kap.3.1).
9. Inngå samarbeidsavtaler mellom fengsel, kommunal helse- og omsorgstjeneste og helseforetak om den konkrete utformingen av de ulike etaters tjenester (kap.3.2).
10. Kompetanseutvikling for helse- og omsorgstjenesten (kap.3.3.1):
 - a) Nettkurs for sykepleiere og leger om helsetjenester til innsatte i fengsel.
 - b) Styrke fylkesmennenes oppdrag om kompetansehevende tiltak for ansatte i fengsel.
 - c) Veiledning fra spesialisthelsetjenesten til ansatte i fengselshelsetjenesten og kriminalomsorgen.
11. Etablere FOU-enheter innen kompetansesentrene i samarbeid med regionale sikkerhetsavdelinger med ansvar for forsknings- og kunnskapsutvikling, opplæring og veiledning til helsetjenesten og kriminalomsorgen (kap.3.3.2).
12. Styrke kompetanseutvikling i kriminalomsorgen om psykiske lidelser og rusmiddelproblemer (kap. 3.3.3).
13. Vurdere nasjonal utrulling av tiltakspakke for forebygging av overdosedødsfall ved endt straffegjennomføring (kap. 3.4).
14. Styrke behandlingstilbudet til volds- og sedelighetsdømte (kap.4.3)
 - a) Behandling til sedelighetsdømte og innsatte med voldsproblematikk med samtidig psykiske lidelser bør styrkes
 - b) Undervisning og veiledning i regi av Kompetansesentrene for sikkerhets,- fengsels- og rettspsykiatri og regionale sikkerhetsavdelinger.
15. Tilbud fra psykisk helsevern og/eller tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) til innsatte etableres som egen områdefunksjon i helseregionene (kap.5.1).
16. Det bør utredes nærmere om det er behov for å øke kapasiteten i sikkerhetsavdelinger, for å sikre tilstrekkelig døgnbehandling for innsatte med behov for det (kap.5.2).

Ressursavdeling

NYE UTREDNINGER

2022

Rapporten peker på flere utfordringer for innsatte med psykiske helseutfordringer

Informantene i studien opplever at innsatte i dag har mer omfattende psykiske lidelser enn tidligere.

ROP

Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse

Siv Fladsrud Magnussen (t.v.) og Laila Tingvold ved Senter for omsorgsforskning har funnet flere utfordringer psykisk syke innsatte møter. (Foto: Privat)

Hvilke utfordringer møter innsatte med psykiske helseproblemer?

OPPTRAPPINGSPLAN FOR PSYKISK HELSE 2022 - 2033

Innsatte i fengsel skal sikres gode helsetjenester

Taleinnlegg | Dato: 18.04.2023

Av: Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol (Statsrådets innlegg til loppemøtet til Nasjonalt senter for Erfaringskompetanse innen psykisk helse 18. april 2023)

Kjære alle sammen!

Tusen takk for muligheten til å si noe om et så viktig tema.

Å sikre gode og forsvarlige helsetjenester til innsatte er høyt prioritert av regjeringen.

Vi har store planer for hvordan behandlingstilbudet skal utvikle seg fremover. Det vil vi blant annet legge frem i opptrappingsplanen for psykisk helse som kommer nå i juni, og i forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet.

Tjenestetilbudet til innsatte i fengsel vil ha en viktig plass i begge de her planene.

Opptrappingsplanen for psykisk helse

Psykisk helse er et av regjeringen sine viktigste satsingsområder, og derfor kommer opptrappingsplanen for psykisk helse som den andre store planen regjeringen legger frem for å styrke vår felles helsetjeneste. Den første var folkehelsemeldingen like før påske. Den har et hovedfokus på å forebygge uhelse og redusere sosiale

Kjerkol:
«Vi har store planer for hvordan behandlingstilbudet skal utvikle seg fremover. Det vil vi legge frem i opptrappingsplanen for psykisk helse.»

«Psykisk helse er et av regjeringens sine viktigste satsingsområder»

Meld. St. 23

(2022 – 2023)

Melding til Stortinget

Opptrappingsplan for psykisk helse
(2023 – 2033)

«Målet er at flere skal få oppleve god psykisk helse og livskvalitet, og at de som har psykiske helseplager og lidelser – skal få god og lett tilgjengelig hjelp.»

Justisminister Mehl mars 2023

VG

FORESLÅR LOVENDRING: Justisminister Emilie Enger Mehl vil endre loven. Her avbildet under en pressekonferanse tidligere i vinter. Foto: Helge Mikalsen / VG

Justisministeren om selvmordet i kvinnefengsel: – Gjør veldig stort inntrykk

Justisminister Emilie Enger Mehl er preget etter helgens selvmord i Bredtveit fengsel. Nå vil regjeringen styrke tilsynsordningen i kriminalomsorgen.

• BJØRNAR TOMMELSTAD

Publisert:
Oppdatert 16. mars

Lovforslaget kommer i kjølvannet av VGs avsløringer om selvmord og manglende tilsyn i norske fengsler.

Siden 2008 har 72 innsatte tatt livet sitt bak murene.

- Sette ned et **utvalg** som skal utrede hvordan innsattes helse, særlig med vekt på alvorlig psykisk sykdom eller utviklingshemming, best kan ivaretas under straffegjennomføring og ved tilbakeføring til samfunnet.

KONGELIG RESOLUSJON

Justis- og beredskapsdepartementet
Statsråd: Emilie Mehl

Ref.nr.: 89
Saksnr.: 22/2774
Dato: 20. juni 2023

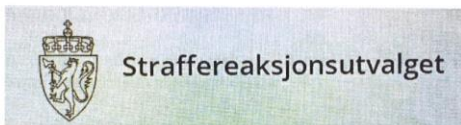
Oppnevning av utvalg som skal evaluere ordningene med forvaring, særreaksjonene tvungen psykisk helsevern og tvungen omsorg, og utrede ivaretagelsen av domfelte og innsatte med alvorlige psykiske lidelser eller utviklingshemming.

Rapport leveres 1. september 2024

UTSATT TIL 1. MARS 2025

STRAFFEREAKSJONSUTVALGET

Utvalget for strafferettslige reaksjoner og psykisk helse (straffereaksjonsutvalget) ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023 for å evaluere forvaring, særreaksjonene tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg, og utrede ivaretagelsen av domfelte og innsatte med alvorlige psykiske lidelser eller utviklingshemming. Utvalget ledes av Anne Cathrine Frøstrup.

Utvalget skulle opprinnelig avgi utredningen sin i form av en NOU til Justis- og beredskapsministeren og Helse- og omsorgsministeren innen 1. september 2024. Utvalget har fått utsatt frist til 1. mars 2025.

Foran (fra venstre): Hanne Hamsund, Anne Cathrine Frøstrup (leder) og Bjørn Gudbjørgrud. Bak (fra venstre): Anders Henriksen, Øyvind Holst, Lars-Erik Borge, Maria Sigurjonsdottir, Arne Toft, Per Wilhelmsen, Linda Grønning, Ragnhild Johansen og Anita Vatland. Fraværende: Thale Kristine Bostad, Randi Rosenqvist, Tonje Sandal og Leif-Magne Viste.

Utvalget skal også evaluere forvaringsordningen, særreaksjonene tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg.

OMFATTENDE ARBEID

www.straffereaksjonsutvalget.no

JANUAR 2023

3 mill. fra Justisdepartementet til PriSUD m.fl.

PriSUD har fått midler fra Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet utlyste i høst 3 millioner kroner til forskning og utviklingsarbeid om kriminalomsorg og velferdstjenester i Norge. PriSUD-gruppen ved Senter for rus- og avhengighetsforskning ved Universitetet i Oslo fikk tildelingen og skal sommeren 2024 levere rapporten fra prosjektet «Levekår, rus og psykisk helse blant domfelte» til departementet.

Prosjektet er delt inn i tre deler, der del 1 og 2 er rene registerstudier omhandlende alle domfelte i Norge de siste 20 år. Her vil fokus være på trender og endringer over tid, blant annet rus-diagnoser og andre psykiske lidelser, gjeld, arbeidsmarkedstilknytning og tilbakefall til kriminalitet.

Prosjektets tredje del er en anonym spørreskjemaundersøkelse blant løslatte. Denne blir laget og utført i tett samarbeid med [WayBack-stiftelsen](#) og handler om de løslattes egen vurdering

Prosjekt:

«Levekår, rus, og psykisk helse blant domfelte»

Leverer rapport sommeren 2024

Fokus på trender og endringer over tid, blant annet rus-diagnoser og andre psykiske lidelser, gjeld, arbeid og tilbakefall til kriminalitet.

SERAF RAPPORT 5/2024

Rapport presentert 26. september
på Universitetet i Oslo

FUNN

 forskning.no

Andelen av de som fengsles som er diagnostisert med rusproblemer eller psykiske lidelser, har økt over tid både i Norge, Sverige og Danmark. (Foto: Gorm Kallestad, NTB)

Flere innsatte i fengsel har psykiske problemer

Færre enn før fengsles, men andelen av dem som fengsles i dag som er diagnostisert med ruslidelser eller psykiske lidelser har økt over tid.

Øyvind Aukrust/JOURNALIST

Torsdag 14. mars 2024 - 00:00

Ifølge Anne Bukten, som er en av forskerne bak den nye studien, er hovedgrunnen til at andelen med psykiske problemer øker blant de innsatte trolig at flere straffedømte enn før får sone dommen sin utenfor fengsel. For å sone med fotlenke må nemlig flere kriterier være oppfylt. Man må for eksempel ha et sted å bo, og man må ha enten jobb eller studier å gå til. – Satt på spissen kan man si at den ressurssterke familiepersonen som har kjørt i fylla, finner vi færre av i fengsel i dag enn vi gjorde tidligere, sier Bukten.

 DAGENS
Medisin

ALVORLIG HISTORIKK: En del av damene som soner i fengsel har en såpass alvorlig historikk at man bør kanskje spørre seg om de i det hele tatt bør være i fengsel, sier seniorforsker Anne Bukten. Foto: Henriette Isachsen

Over halvparten av dem som kommer i fengsel, har psykiske lidelser og ruslidelser

En ny studie viser at rusmiddelidelser forekommer oftere blant kvinner enn blant menn i fengsel. 74 prosent av kvinnene hadde en psykisk lidelse i observasjonsperioden.

 NAPHA

Innsatte i norske fengsel har langt dårligere psykisk helse enn befolkningen for øvrig, og kvinnene sliter mest

FORSKNING / Publisert: 22. mai 2024. Endret: 22. mai 2024

– Selv om på tallet på nyinnsatte i Norge går ned, havner de aller sykeste fortsatt i fengsel og i minst like stor grad som før. De utgjør nå en økende andel av innsatt-gruppen, forteller forsker Anne Bukten ved Senter for rus og avhengighetsforskning (SERAF) på Universitetet i Oslo.

Hanne Wilhelmsen Giske
Kommunikasjonsrådgiver i NAPHA

INNSATTES PSYKISKE HELSE: Siden 2014 har over 50 prosent av kvinnene som kom i fengsel hatt en psykisk lidelse ved ankomst til soning (Illustrasjonsfoto: Colourbox.com).

Et par andre utredninger

Plan for styrking av helse-tjenesten i fengsel

2021

2024

STADIG NYE MEDIEOPPSLAG

Kristoffer Land er fengselspsykolog i Ringerike fengsel. Janne Gudim Hermansen er psykiater og avdelingsoverlege samme sted. Foto: Emilie Rydning / VG

– Pasientene er gjemt bort og glemte

De jobber med noen av landets sykeste innsatte. Nå slår de alarm om helsehjelpen straffedomte får.

Emilie Rydning
I dag kl. 09:04

De to erfarne behandlerne har selv tatt kontakt med VG for å varsle om det de beskriver som norske innsattes manglende rett til helsehjelp.

– Vi ser at det er en økning i innsatte med alvorlige psykiske lidelser, og vi tenker at dette er en gruppe som ikke får hjelpen de trenger. Vi ønsker at de skal få likeverdige helsetjenester og forsvarlig helsehjelp, slik som resten av befolkningen, sier Hermansen.

– Og det får de ikke i dag?

– Vi tenker at de gjør ikke det. Disse pasientene blir sykere for hver dag. Vi ser at de lider. Vi trenger umiddelbare tiltak, sier psykiateren.

19

Nyheter
Psykisk helse

Fengsel. Er. Ikke. Sykehus. Men norske fengsler er fulle av pasienter.

I Norge i dag er selvmord den ledende dødsårsaken blant innsatte. Det er uverdig.

Kommentar
Ingeborg Senneset
Jornalist

«V i palmer nye lidelse.»
Fengselsleder Sids i Lyell Farnes ble slått ut av VG-artikkel. Tittelen under den røde tegner forteller om et «selvmordslig bosted». «Forsatte å ta livet sitt - ble lagt på sikkerhetscelle.»
Finstad skulle ønske overkritisk var anmelder.

Den innsatte forsøkte å drepe seg selv inne på fengselscellen sin. Hva skjedde så? De har som sagt på rykte! Fikk han samtalere? Er hånd å holde? Nei. Mannen fikk det er fengsel og da hadde å gi isolasjon.

«Med dårlig beredning og mangel på plasser i psykiatrien, kan han på sikkerhetscelle», skriver Finstad. «Og det er veldig uheldig.»

Oppbevaring, ikke behandling. Om ikke TV 2-sjelen «Oslo fengsel» får fart i debatten om nedlagte og manglende sengeplasser i psykiatrien, fatter jeg ingenting.

Innsatte som vil do, får ikke en hånd å holde i eller en samtale, de får en sikkerhetscelle, glattcelle.

Om ikke TV 2-sjelen «Oslo fengsel» får fart i debatten om nedlagte og manglende sengeplasser i psykiatrien, fatter jeg ingenting, skriver Ingeborg Senneset. Foto: TV 2/Christoffer

Til kamp for de sykeste

Rettspsykiater Randi Rosenqvist kaller de psykotiske pasientene for hjertebarna sine. Nå vil hun vise hvordan alle taper i et system hun mener svikter de aller sykeste.

BOKAKTUELL: Randi Rosenqvist er aktuell med bok. Her i 2022, i forbindelse med en sak i Magasinet. Foto: Jørn H. Moen / Dagbladet

Bendik Hansen
Publisert tirsdag 03. september 2024 - 11:52

Allerede i sin første sommerjobb oppdaget Randi Rosenqvist (73) at hun hadde et talent utnoen det vanlige. Hun klarte å kommunisere med svært dårlige psykiatriske pasienter.

Det ble bestemmende for livet hennes, forteller hun i boka «Mitt liv, mitt fag», med undertittelen «tung psykiatri».

VI VENTER – UTREDNINGER PÅ GANG

- Stortingsmelding om kriminalomsorgen – vår 2025
- Unge som begår gjentatt kriminalitet – vår 2025 (Storberget)
- Forebyggings- og behandlingsreform del 1 – oktober 2024 – «En ny ruspolitikk for trygghet, fellesskap og verdighet»
- Rusreform del 2 – vår 2025 – de juridiske sider – straff ?
- Straffereaksjonsutvalget – vår 2025 (psykisk syke/forvaring)
- Veileder for helse- og omsorgstjenester til innsatte – Høringsfrist januar 2025

2024: «Regjeringens gjenoppbygging av kriminalomsorgen FORTSETTER»

Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre (Ap) og justisminister Emilie Enger Mehl (Sp) under...

Regjeringen.no

Søk Q Meny ☰

< Pressemeldinger

Statsbudsjettet 2024

Regjeringens gjenoppbygging av kriminalomsorgen fortsetter

Pressemelding | Nr: 79 – 2023 | Dato: 06.10.2023 |
Justis- og beredskapsdepartementet

Regjeringen foreslår 85 millioner kroner til kriminalomsorgen. Samtidig må innsatsen for å bedre kvinners soningsforhold bli bedre. Regjeringen foreslår derfor 55 millioner kroner til å etablere en nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA) for kvinner ved Skien fengsel. I tillegg foreslår regjeringen om lag 11 millioner kroner til å øke kapasiteten ved Ungdomsenhet øst på Eidsvoll med to plasser, for å sikre at barn ikke må sitte i fengsel sammen med voksne.

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN !!